

Doen-Leren-Opschalen; bodem en ondergrond in de Omgevingswet

Plan van aanpak regioproject Midden- West-Brabant

19 september 2018 (definitief)

1. Aanleiding en achtergrond

Het **project 'Doen-Leren-Opschalen'** beoogt bestaande en nieuwe ervaringen met regioprojecten 'bodem en ondergrond in de Omgevingswet' beschikbaar te stellen voor de regio zelf en voor andere regio's. De betrokkenen leren daar zelf van, maar de geleerde lessen worden ook beschikbaar gesteld aan andere regio's via een digitaal platform en fysieke bijeenkomsten.

In september 2018 wordt een voorstel voor het project ingediend bij de **kennistender** van het **Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant**. Bij een succesvolle indiening, starten de werkzaamheden in november 2018. Het Uitvoeringsprogramma hanteert een doorlooptijd tot medio 2020.

In dit document is een voorstel voor één van de zes regioprojecten opgenomen en wel voor de regio Midden- en West-Brabant. Bijzonder in dit regioproject is dat het gaat om één van de drie regio's (ingedeeld naar Omgevingsdienst) in de provincie Noord-Brabant en dat de twee andere regio's van harte worden uitgenodigd om van dichtbij mee te doen aan het 'leren'. Mogelijk wordt het project in een later stadium uitgebreid, bijvoorbeeld door de twee andere Brabantse regio's (Zuidoost en Noord) aan het project te verbinden.

In Midden- en West-Brabant wordt het volgende nagestreefd:

- Bouwstenen uit te werken voor een regionaal bodembeleid, met aandacht voor andere bodemkwaliteiten én wensen ten aanzien van de bodem (beide gezien vanuit maatschappelijke opgaven).
- Goed beslagen op pad te gaan naar een bodembewuste invulling van de kerninstrumenten van de Omgevingswet (gemeenten in de regio en mogelijk provincie).
- Een goede en prettige uitwerking van de warme overdracht (taakherindeling bodem door de komst van de Omgevingswet), voortgaande op de hoofdlijnen van hetgeen nu is geformuleerd.

Dit projectvoorstel is opgesteld met de kennis van zomer 2018. Gaandeweg zullen nieuwe kennis, nieuwe opgaven, nieuwe mensen en organisaties ons project-pad kruisen. We zullen andere werkvelden en bestuurders ontmoeten en hun ideeën en suggesties horen. Daar waar mogelijk en wenselijk leidt tot versterking en verbetering van het ingeslagen project-pad. De schattingen van de aard van de werkzaamheden en de daarvoor benodigde tijd zijn om die reden indicatief.

Het project in Noord-Brabant en in de andere regio's wordt begeleid door een consortium van drie grote adviesbureaus, ondersteund met een aantal specialistische bureaus en experts. Het is een consortium met kennis en ervaring van processen, maatschappelijke opgaven, bodem-inhoud en datavoorziening.

2. Korte beschrijving regioproject

Binnen de **regio Midden- en West-Brabant** werken gemeenten, provincie en Omgevingsdienst samen op gebied van bodem- en ondergrond. Versterking van de samenwerking en kennisdeling is nodig en gewenst om in de komende jaren de bijdrage van bodem en ondergrond aan de maatschappelijke opgaven goed te kunnen verankeren in de gemeentelijke omgevingsvisies en omgevingsplannen. Tevens worden visies en uitvoeringsplannen ontwikkeld op gebied van energietransitie en klimaatadaptatie.

Het voorstel tot dit regioproject wordt gedragen door de Omgevingsdienst, de provincie en een paar gemeenten. Zij zijn een samenwerkingsverband dat een leidend kernteam is in de regio Midden- en West-Brabant. Bij de start van het project is de eerste uitdaging om een 'coalition of the willing' in te richten en zoveel mogelijk gemeenten (en eventueel andere relevante organisaties) aan het project te binden. Het consortium verwacht dat een aantal van 20 gemeenten realistisch is.

Het is een beproefde werkwijze die ruim een jaar geleden in Twente is toegepast. Daar zijn uiteindelijk alle Twentse gemeenten in de 'coalition of the willing' gestapt met een minimale tijdsbesteding (150 uur per jaar) als voorwaarde. Het resultaat lonkt in Twente: het 'gedoe' in de diepe ondergrond (partijen die via de media met elkaar 'communiceren') is overgegaan in een opstartend overlegkader met veel goede bedoelingen, bodem en ondergrond staan hoog op de bestuurlijke agenda en Twentse samenwerkingsverbanden ten aanzien van maatschappelijke opgaven hebben hun onderlinge verbondenheid via het bodemsysteem erkend. Daarmee is een stevige bestuurlijke en beleids-basis gelegd en zijn de juiste netwerken aanwezig om de volgende stap te maken: vastlegging in de kerninstrumenten van de Twentse gemeenten.

De Twentse lessen zullen niet 1-op-1 worden overgenomen maar zijn een inspiratiebron. Dat beoogt het project 'doen-leren-op-schalen': meerdere regio's aan het werk zetten (door te doen) en de geleerde lessen met elkaar en uiteindelijk andere te delen. De betrokken adviseurs zijn de schakel naar ervaringen in andere regio's, de schakel naar kennis van kennisinstituten en zij zorgen voor een digitaal platform waarop alle medewerkers van de regio OMWB up-to-date informatie en leerervaringen kunnen vinden.

Dit regioproject is één van zes regioprojecten in het projectvoorstel 'Doen-Leren-Opschalen'. Twente is één van de zes, met verder: regio Midden-Holland, Zaanstad, Drenthe en Gelderland. Hoewel ieder regioproject haar eigen dynamiek, omgeving, veiligheid en experimenten heeft, is het boeiend om in elkaars keuken te kijken. Dat wordt binnen het consortium actief opgepakt: leren in de eigen regio, leren met de andere regio's, leren van de entourage binnen het totale project (zoals de platforms kennis en doorwerking).

De werkzaamheden in het project worden gedurende de periode tot september 2020 ondersteund door adviseurs van het initiatief-nemend consortium. In zeer nauwe samenwerking met de 'regiotrekkers' diverse voert de adviseur diverse werkzaamheden uit: Initiëren en vormgeven van bijeenkomsten om te werken aan thema's en kennis te delen, creëren van handvatten om aan de slag te gaan, delen van landelijk beschikbare kennis en ontwikkelingen en begeleiding van het proces van invulling geven aan Omgevingswet-instrumenten.

3. Focuspunt voor de projectperiode

Afhankelijk van de beschikbare tijd en capaciteit van de medewerkers in het samenwerkingsverband en van de ondersteunende adviseurs wordt aan één of meerdere onderwerpen gewerkt. De regio heeft één focuspunt benoemd, namelijk het opstellen van omgevingsvisies en omgevingsplannen. Hierbij speelt de analyse dat de bodem 'ontvanger' is van meerdere dringende maatschappelijke opgaven en daardoor een bredere bodembenadering en verbinding tussen ondergrondse functies/afstemming tussen boven- en ondergrondse functies wenselijk, noodzakelijk en logisch zijn. Maatschappelijke uitgaven hebben dus een hoofdrol. Bij de uitwerking daarvan verwacht de regio er vier aan te grijpen (en dat is een herkenbaar beeld in andere regio's van Noord-Brabant én Nederland) te moeten uitwerken.

De inhoud van dit hoofdstuk is niet in beton gegoten, maar is (met de kennis in de zomer van 2018) een startschot. Bij de opstart van het regioproject wordt de keuze gemaakt welke prioriteit heeft en waarmee gestart wordt. Bovendien gaan we onderzoeken hoe synergie met andere regioprojecten kan worden gevonden; om te voorkomen dat het wiel op meerdere plekken tegelijkertijd wordt uitgevonden.

Focus: Opstellen omgevingsvisies/omgevingsplannen

Kernvraag: de omgevingsvisies van de 27 gemeenten zijn momenteel in verschillende stadia van ontwikkeling en hebben verschillende snelheden. Wat zijn elementen in het proces van opstellen van de omgevingsvisie van andere gemeenten die direct bruikbaar zijn voor mijn gemeente? Welke kennis heb ik nodig over het bodem- en watersysteem als basis voor een gezonde leefomgeving en ruimtelijke keuzes? Hoe breng ik deze kennis in zodat dit volwaardig wordt meegewogen?

Aandachtspunten aanpak: inbreng eigen gebiedskennis van medewerkers van gemeenten in beheergebied van OMWB en provincie, aangevuld met kennis en tools vanuit het consortium en kennisinstellingen en ervaringen in andere regio's.

Gewenst resultaat: Procesplan hoe inhoudelijk en procesmatig bodem en ondergrond in te brengen in de omgevingsvisie. Idealiter zijn bodem en ondergrond niet als aparte paragraaf in de omgevingsvisies opgenomen maar zitten slim verweven in de visie op de te bereiken leefomgevingskwaliteit en aanpak van maatschappelijke opgaven; bij nieuwe gebiedsontwikkelingen kom ik sneller aan tafel bij mijn gemeentelijke collega's en word ik ingeroepen bij initiatieven van derden.

4. Vier maatschappelijke opgaven

Der regio heeft vier maatschappelijke opgaven genoemd, waarvan ze verwachten dat ze die in het project gaan tegenkomen. Ze passen in een landelijk gebied en spelen ook in de andere regio's. Mochten we onderweg andere noodzakelijke opgaven (regionaal of lokaal) tegenkomen, dan bespreken we met elkaar hoe hiermee om te gaan. In onderstaande kaders zijn de vier opgaven toegelicht.

Opgave 1: Opstellen 'Bijdrage bodem en ondergrond aan energie- en warmtetransitie'

Kernvraag: Welke bijdrage kan bodem en ondergrond in mijn gemeente (of samenwerking met buurgemeenten) leveren aan bestaande trajecten rondom energie en warmte, zoals Regionale Energiestrategie Hart van Brabant en Regionale energiestrategie West-Brabant (Ons2050). Wat betekent dit voor mijn sturing voor de inzet van bodem? Welke gevolgen heeft dit voor mijn raakvlakken? Hoe kan ik dit verankeren in het gemeentelijk beleid? Welke kennis is nodig?

Aandachtspunten aanpak:

- Inhoudelijk: potentie voor WKO, geothermie en HTO; interferentie; ligging aanvullende strategische grondwatervoorraden; aanhaken bij vooroplopende 9 gemeenten van Hart van Brabant; gevolgen voor de ondiepe ondergrond (kabels, leidingen en opslag), fracken, schaliegas).
- Procesmatig: gebruikmaken van wat er al is aan data, informatie, kennis en ervaring binnen en buiten de regio. Het gaat daarbij ook om manieren van samenwerken.
- Capaciteit: in de huidige capaciteit zit weinig ruimte om onderwerpen erbij te doen. Het regioproject kan ertoe leiden dat bij bestuurders en management aanleiding ontstaat om de capaciteit te verrijken (capaciteit, kennis, vaardigheden, samenwerking) en dit regioproject dient daar steekhoudende argumenten voor op te leveren.

Gewenst resultaat: Een concrete aanpak voor de bijdrage van bodemenergie in het traject van de energietransitie; Inzichtelijk maken van voorraad/potentie van de bodem, gevolgd door de bijdrage die het kan leveren aan de energietransitie. Mogelijke knelpunten bij het duurzaam beheer van de bodem zijn geïdentificeerd; aan kennisvragen wordt gewerkt en ik kan de uitkomsten later inbrengen in vervolgstappen.

Opgave 2: Rol van bodem en ondergrond bij de adaptatie aan klimaatverandering

Kernvraag: welke bijdrage kan bodem en ondergrond leveren aan klimaatadaptatie in mijn gemeente? Welke maatregelen/beleid vraagt dit om deze bijdrage te kunnen verzilveren? Hoe kan ik dit verankeren in het gemeentelijk beleid?

Aandachtspunten aanpak: de bodem een cruciale rol speelt bij klimaatverandering (veiligheid, overlast, droogte en hitte) een belangrijke rol in zowel stedelijk als landelijk gebied, onder meer omdat het een voedingsbodem biedt voor biomassa (en dat vraagt ondergrondse ruimte en een 'levende' bodem) en waterberging (dat vraagt een 'open' bodem en een goede bodemstructuur). Deze aanpak verdient een plek in de operationele onderdelen van een gemeente (zoals een rioleringsplan of in de ruimtelijke uitwerking van plannen), maar ook in de strategische en tactische plannen van gemeenten en waterschappen. Dat is een procesmatig aandachtspunt, vraagt samenwerking met water-collega's, waterschappen en andere klimaatpartners. Inhoudelijk aandachtspunt in het stedelijke gebied is de ruimte-concurrentie van andere ondergrond-gebruikers, zoals voor het transport van data, energie, warmte en materialen. Aandachtspunt is de beschikbare capaciteit en het vermogen om over opgaven heen te kijken, naar hun gezamenlijke claims op landgebruik.

Gewenst resultaat: bodem en ondergrond zijn slim verweven in zowel de omgevingsvisie als in -plannen en andere (meer operationele) plannen.

Opgave 3: Bouwstenen beleid bodemkwaliteit in omgevingsvisie en omgevingsplan

Kernvraag: Op welke wijze komt bodemkwaliteit terug in onze omgevingsvisie en/of omgevingsplan? Wat verandert op gebied van taken, organisatie en het proces met het Aanvullingsbesluit bodem?

Aandachtspunten aanpak: Provincie en gemeenten hebben momenteel een structuur van bodembeleid ontwikkelt en dat komt door de Omgevingswet onder druk te staan: een aantal bodemtaken (en daarmee data en informatie) verhuizen van provincie naar gemeenten, ten aanzien van grondwater zijn nieuwe samenwerkingsverbanden nodig (want grondwater is straks een verantwoordelijkheid van provincie, waterschap en gemeente), de relatie met de Omgevingsdienst en hun dienstenpakket verandert en er zijn impact-analyses nodig: wie doet wat straks en wat is aan capaciteit, beleid en middelen nodig om dat op een verantwoorde manier te doen? De 'warme overdracht' is van belang alsmede de teksten van het Aanvullingsbesluit bodem (dat nu ter inzage ligt).

Tegelijkertijd zijn er nieuwe dossiers. De niet-genormeerde stoffen die steeds vaker in het grondwater worden aangetroffen (een onderwerp dat ook in andere regio's aan de orde is en waarop binnen het UP kennis wordt ontwikkeld), de omgang met lood (gebruikmakend van de ervaringen in het regioproject Zaanstad binnen dit projectvoorstel) en warme overdracht (een onderwerp dat in andere regio's speelt en waar regioproject Gelderland stappen in heeft gemaakt). Het regioproject en haar verwantschap met andere regio's is een ideale plek om deze nieuwe dossiers te doorgronden en in de regio te laten landen. Van daaruit worden afspraken gemaakt over een nieuwe samenwerking en wat de warme overdracht nu eigenlijk precies betekent.

De beschikbare middelen is een belangrijk aandachtspunt. Het is moeilijk voor gemeenten en Omgevingsdiensten te overzien welke capaciteit (kwantiteit en kwaliteit), middelen (instrumenten, geld, regelgeving) en aanvliegroute (via kerninstrumenten Omgevingswet, maar hoe..) nodig is. Dit regioproject is erop gericht om daar met elkaar meer vat op te krijgen, maar ook om te zien hoe hier gezamenlijk in opgetrokken kan worden.

Gewenst resultaat: gemeentelijke beleidskeuzes zijn gemaakt of voorbereid ten aanzien van grondwater, bodemkwaliteit en grondstromen. Dat mondt uit in een helder handelingskader en een analyse van de impact op organisatie en medewerkers. Dat mondt ook uit in een logisch samenspel tussen provincie, waterschap, gemeenten en Omgevingsdienst.

Opgave 4: Drukte in de ondergrond

Kernvraag: kunnen de diverse gebruiken van de ondergrond in mijn gemeente goed naast elkaar bestaan of zijn er in de toekomst problemen te verwachten doordat functies elkaar in de weg gaan zitten? Hoe kan ik zorgen dat mijn gemeente daar meer sturing aan kan geven en daarin de regie neemt. (Wellicht is dit onderwerp alleen relevant voor de grotere steden.)

Aandachtspunten aanpak: vooral in het stedelijke gebied gaan maatschappelijke opgaven een stevige ruimte-concurrentie met elkaar aan: meer en andere ondergrondse infrastructuur, meer groen, meer open bodem, inbreidingsopgaven, meer ondergronds bouwen en opslaan, meer gebruikmaking van bodemenergie. Dat vraagt een 3D/4D-benadering (en -visualisatie) van ruimtelijke vraagstukken, dat vraagt een masterplan (planning, begroting, samenwerking) ten aanzien van bijvoorbeeld een geïntegreerde aanpak van ondergrondse infrastructuur in de bebouwde delen van de regio. Het is een niet te onderschatten onderdeel van de toekomstplannen van gemeenten, vraagt bewustwording bij bestuurders, ruimtelijke ontwerpers en beheerders van de openbare ruimte. Het grootste aandachtspunt is de aanvliegroute van dit onderdeel in het besef dat hier hele grote andere krachten spelen (economisch, groei kansen). Deze opgave start met een stevige bewustwordings- en erkenningsfase, gericht op bestuurders en ruimtelijk-denkende collega's. De ervaring in andere regio's is dat deze personen best vatbaar zijn voor dit aandachtspunt, maar dat daarvoor weinig bewust waren. Het vraagt dus om uitgekende en goed voorbereide procesinterventies. Welke situatie (menskracht, vaardigheden, bodeminzicht) is daarvoor nodig?

Gewenst resultaat: Brede bewustwording en een concrete uitwerking. Inzicht en overzicht van de druke in de eigen gemeente. Inzichtelijk maken van deze druke d.m.v. visualisaties en eventueel GIS. Aanzet tot voeren van regie en sturing op deze druke.

Naast de vier genoemde opgaven is er meer. Met de kennis van de zomer 2018 lijkt het erop dat droogte op de bestuurlijke agenda is gekomen en daarmee mogelijkheden tot waterberging. Of restanten van drugsafval en andere nieuwe stoffen in de bodem? Wellicht de bodemvruchtbaarheid in landbouwgebieden? Bij de start van het regioproject gaan we met de coalition of the willing aan de slag met de opgaven en hun relatie met de bodem.

5. Activiteiten en verwachte fasering/planning

Het project beslaat een periode van circa 18 maanden. Daarin worden de volgende activiteiten uitgevoerd (voorlopig overzicht).

In de aanpak staat 'doen' centraal. Aandachtspunt is dat daar nu onvoldoende capaciteit voor is. Om die reden zal voortdurend zuinig en efficiënt met de beschikbare capaciteit moeten worden omgegaan. Dat kan, zo hebben we in andere regio's gezien, door ervaringen met elkaar te delen en vooral dichtbij het bestaande takenpakket te blijven. Een gemeente die bijvoorbeeld druk in de weer is met een voormalige stortplaats, kan haar bijdrage op dit onderdeel leveren. En zo heeft iedere gemeente wel haar onderwerpen waar specifieke kennis of vaardigheden op zijn ontwikkeld. Dit 'slimme' spel is in Twente, als voorbeeld, in kaart gebracht door het organiseren van een vacaturemarkt, waarin gemeenteambtenaren van de 14 gemeenten zich konden inschrijven voor een activiteit (bedoeld voor de hele regio), waar ze verstand, affiniteit of ervaring mee hebben.

Activiteit	Type werkzaamheden	Regiotrekkers Kernteam	Regionale medewerkers	Adviseurs
Aansturing regioproject	Startoverleg Afstemmen voortgang Begeleiding jonge professionals Projectmanagement	A	-	A
Plenaire regiobijeenkomsten	Voorbereiden presentaties over resultaten van de	B	B	A

	focusonderwerpen Kennisdelings- en inspiratiesessies voorbereiden en uitvoeren (aansluiten bij bestaande momenten en overlegstructuren)			
Focusgroepen regiobijeenkomsten	Voorbereiden notities op het focusonderwerp en de vier opgaven. Uitvoeren werkzaamheden Interviews/indiv.gesprekken	B	A	A
Resultaten	Leerervaringen, tips and tricks, presentaties, nuttige literatuur Visualisaties (infographics, kaarten) + Verslaglegging en cursusmateriaal tbv digitaal platform	A	B	A
Bestuderen materiaal digitaal platform	Medewerkers die niet aan een specifiek product hebben meegedaan kunnen cursusmateriaal bestuderen op het digitaal platform	C	C	-

Invulling rollen: A = pro-Actief; B = Bijdrage leveren door te doen; C=Consumeren/leren; - = geen rol

De kennisvragen worden uitgewerkt door medewerkers van de gemeenten, OMWB en provincie en de adviseur(s) van het consortium ondersteunen dit door bijeenkomsten te organiseren, mee te helpen documenten en presentaties op te stellen en kennis in te brengen.

6. Projectorganisatie

Rol	Namen	Te besteden dagen (periode nov 2018-juli 2020)
Aanspreekpunt, regionale trekkers, leden van kernteam	Richard Welling (OMWB), Astrid Egberts (gemeente Dongen), Karin van Mil (provincie Noord-Brabant), Inge Drenth (Oosterhout)	250 werkdagen
Overige regionale medewerkers	Groepsindeling per onderwerp nog nader te bepalen. Basis = vertegenwoordigers samenwerkingsoverleg.	
Beoogde adviseurs van een van de drie initiatief-nemende bureaus, leden van kernteam	Het regioproject wordt begeleid door Marco Vergeer (ervaren adviseur) en Alzira Schaap (minder ervaren adviseur) van RHDHV. Zij concentreren zich op het project. Corinne Koot (Witteveen+Bos) is betrokken voor het rapporten van geleerde lessen	

De raming van dagen is indicatief en zal gedurende het project worden vastgesteld. De raming in bovenstaande tabel is indicatief. Bij de raming is met de volgende uitgangspunten gewerkt:

- Naar verwachting zullen circa 20 overheidsorganisaties in de regio deelnemen aan de coalition of the willing. Toetreden tot coalition is niet vrijblijvend, van deelnemers wordt een minimale inzet verwacht van een nog te bepalen aantal uren per jaar. Het gaat daarbij om deelname aan gezamenlijke bijeenkomsten én het uitvoeren van acties. Van deze 20 organisaties zullen er 5 tot 7 toetreden tot het kernteam. Het kernteam komt regelmatig bijeen om het project te begeleiden. De raming is gebaseerd op een gemiddelde tijdsbesteding van 10 werkdagen per organisatie (over een periode van ruim 1,5 jaar).
- Uit de twee andere regio's van Brabant kunnen medewerkers deelnemen aan fysieke bijeenkomsten.

Wie zijn de beoogde stakeholders:

- Medewerkers van 27 gemeenten, Omgevingsdienst, provincie Noord-Brabant, Waterschap (Brabant Water) in een coalition of the willing.
- Bestuurders van deze partijen (voor de bestuurlijk urgente thema's).
- Organisaties die betrokken zijn bij de uitwerking van onderwerpen waarbij moet worden aangehaakt (voorbeeld: Stichting MOED)
- Medewerkers in de twee andere Brabantse regio's (Zuidoost en Noord) die mee-kijken en mee-leren.

Voor overige stakeholders als bewoners, bedrijven, overige organisaties, worden in het kader van dit project geen specifieke activiteiten ingericht.

Betrekken van jong talent in het netwerk

Een belangrijk nevendoeel van onze aanpak is kennisdeling en doorwerking naar nieuwe generaties. Voor de invulling zien wij de volgende mogelijkheden die in overleg met de regio definitief wordt bepaald:

- Interactieve bijeenkomst organiseren in combinatie met Jong STRONG of Jong Leefomgeving;
- Een starter binnen de eigen organisatie een grote rol laten vervullen in de uitvoering;
- Aannemen van een Bodemtrainee;
- Stage/afstuderen of studenten werkgroep begeleiden om specifieke kennisvragen uit te werken;
- Overige suggesties vanuit de regio.

7. Projectfinanciën

Uitgangspunten:

- Bij opdrachtverlening door het Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant (UP) rekenen we op een maximale toekenning voor het totale project van €413.000 excl. BTW. Daaruit wordt de begeleiding van de regioprojecten en de overkoepelende werkzaamheden voor het kennisplatform (landelijke bijeenkomsten en digitaal platform) gefinancierd.
- Vooralnog wordt uitgegaan van een financiële bijdrage van het UP voor ondersteunende werkzaamheden door de adviseurs van €42.000,- voor dit regioproject met daarnaast capaciteit voor de doorgifte van ervaringen tussen de regio's.
- Indien vanuit de regio een financiële bijdrage wordt geleverd dan verruimt dat de mogelijkheden.
- De inbreng van partners in het consortium *in kind* (in tijd) is van cruciaal belang voor het UP om aan te tonen dat er een serieuze bijdrage aan het traject wordt verleend met als doel om grote stappen vooruit te zetten om bodem en ondergrond in de instrumenten van de Omgevingswet te verwerken. Daarom wordt in augustus/september een gedetailleerde raming met de regiotrekkers doorgenomen om de zogenaamde 'multiplier' te bepalen, conform onderstaande opbouw.

Bijdrage	UP-project	Regio (dagen)	Totaal
Inzet regioproject (exclusief overkoepelende uitwisseling)	42.000		42.000
Inzet (dagen, gemiddeld dagtarief 760 euro)		250	190.000
Totaal			232.000

8. Planning

- 20 September: deadline indiening projectvoorstel
- 25 September: toelichting op een regio-bijeenkomst
- November: Opstart van het project
- Nov. 2018-medio 2020: looptijd project

9. Intentie

Dit plan van aanpak is samen met de regio opgesteld. Namens de regio treden onderstaande personen op als kernteam, met de afspraak om in de regio een 'coalition of the willing' in te richten met een open uitnodiging naar andere gemeenten of andere organisaties binnen de regio.

Inge Drenth (gemeente Oosterhout)

Astrid Egberts (gemeente Dongen)

Richard Welling (OD Midden- en West-Brabant)

Karin van Mil (Provincie Noord-Brabant)